

Ya Tudek Paul idan Kamengullug di Ephesus

¹ Huuyan tudek ey nalpun hi-gak e hi Paul e pinutuk Apu Dios ni pan-apostle nan Jesus Christo. Tudek ku huuyan hi-gayun kamengullug di Ephesus ni kamengu-unnud nan Jesus Christo.

² Pinhed kun meweddan hi-gayu hu binabbal niya linggep ni kamelpun Apu Dios e Ametayu et hi Jesus Christo e Apu tayu.

Ya panyaggudan tayun kamengullug ni indawat Apu Dios gapuh ni neiegian tayun Jesus Christo

³ Daydayaw tayu hi Apu Dios e Aman Apu tayu e hi Jesus Christo, tep indawat tun hi-gatsun kamengullug emin hu panyaggudan tayun kamelpud kabunyan tep ya neiegian tayun Jesus Christo.

⁴⁻⁵ Pinili daitsun Apu Dios ni pantu-u tu gapuh nan Jesus Christo et han maweda emin eya wadan nunya ma-lat ibilang daitsun kayyaggud e endi liwat tayud hinangngab tu. Ninemnem tu dedan nunman e pambalin daitsun u-ungnga tu et iketey Jesus Christo hu liwat tayu. Huyya hu impahding Apu Dios tep ya impeminhed tun hi-gatsu.

⁶ Et humman hu, daydayaw tayu hi Apu Dios tep impeang-ang tu et-eteng ni binabbal tun hi-gatsun kamengullug gapuh ni impahding Jesus Christo e U-ungnga tun nakappinhed tu.

⁷ Yan nengiketeyan Jesus Christo ni liwat tayu ey nepesinsahan itsu law tep netekla law liwat tayu et beken itsu law ni himbut ni liwat. Huyya keang-angan tu e kabbabbal ni peteg hi Apu Dios ni hi-gatsu,

⁸ e endi tu kei-ingngehan. Nekallaing hi Apu Dios e inamta tu emin et

⁹ peamta tun hi-gatsun nunya hu planuh tu dedan lan nunman ni peamnun Christo.

¹⁰ Ya implanuh tu ey iyayyaggud tun emin hu lintu tun wadad kabunyan et yad puyek ma-lat mangkakahhakey ida hedin medettengan hu aggew ni gintud tun pengiyayyaggudan tudda, et hi Jesus Christo hu man-ap-apun emin.

¹¹⁻¹² Emin kaippahding Apu Dios ey meippuu di pinhed tu niyad planuh tu, et humman hu, pinili daitsu dedan nunman ni mengullug nan Jesus Christo et han maweda emin eya wadan nunya. Ey impamengulu dakemin Jews ni pinili tun mengullug ma-lat idaydayaw mi hu kasinagey tu.

¹³ Hanniman daman hi-gayun beken ni Jews e yan nangngelan yun kameituttuddun meippanggep ni kehellakniban ni tuu, ey kinulug yu hi Jesus et ibilang dakeyun Apu Dios ni tuu tun nanwadaan tun hi-gayun Ispirituh tun impakulug tu.

¹⁴ Ya kawedan Ispirituh Apu Dios ni hi-gatsu hu keang-angan tu e dewwaten tayulli hu impakulug tun iddawat tun hi-gatsun u-ungnga tu hedin meihhiknad hu kehellakniban tayu. Ya pambalinan tu huyya ey keiddeyyawan tu tep ya kasina-gey tu.

Ya dasal Paul idan edum tun kamengullug nan Jesus

15 Et mukun, neipalpun eman ni nangngelan ku e nehammad hu yuka pengullug nan Apu Jesus Christo niya et-eteng hu impeminhed yuddan tuun pinilin Apu Dios ni pantu-u tu ey

16 eggak isiked ni mansalamat nan Apu Dios gapuh ni hi-gayu. Ey dakeyu kaiddasadasali

17 ma-lat baddangan dakeyun Ispirituh Apu Dios e Aman Apu tayu e hi Jesus Christo et menemneman kayu niya idwat tu kabaean yun mengewwat ni elaw tu, niya ma-lat ma-duman hu inamta yun meippanggep nan Apu Dios.

18 Ey nakka iddasal ma-lat amtaen yu niya ewwatan yu kakinayyaggud etan ni ninem-nem tun meippahding ni hi-gayu niyadda etan kayyaggud ni beltanen tayun nepilin tuun Apu Dios,

19 niya ma-lat amtaen yu hu et-eteng ni kabaelan Apu Dios ni umbaddang ni hi-gatsun kamen-gullug. Neipeang-ang huuyan kabaelan tun

20 nenaguan tun Jesus ni neteyyan tu, et payudung tud winannan tud kabunyan

21 et hi-gatu keta-ta-geyyan ni Ap-apun emin ni ap-apu, anin idan ap-apun eleg meang-ang, et hi-gatu hu nangnged ni emin niya hi-gatu man-ap-apun emin idan ap-apun nunya et yadalli man-ap-apun edum ni aggew.

22 Indawat Apu Dios nan Jesus hu kelebbengan tun pan-ap-apun emin ni lintu tu. Ey hi-gatu pinutuk Apu Dios ni mengippaptek ni hi-gatsun kamengullug et hi-gatu heni ulu tayu

23 ey hi-gatsun kamengullug hu henin annel tu. Et humman hu, endi pangkullangan tayun kamengullug, tep emin hu wadan hi-gatu ey weddaen tu daman hi-gatsun kameibbillang ni annel tu. Hi-gatu kamenang-ang-ang ni emin ni wadad puyek niyad kabunyan.

2

Heni itsu lani netey, nem yan nunya ey neila-kam itsud biyag Jesus Christo

1 Ya lan eleg yu ni pangulugan nan Apu Dios ey henin kayu netey, tep endi biyag yun kamannananeng ni kamelpun hi-gatu gapuh ni liwat yun yuka pengehingin hi-gatu.

2 Tep ya nin nunman ey yuka u-unnudadda lawah ni kapehpehding idan eleg mengullug. Inenu-unnu yu hi Satanas e ap-apuddan lawah ni eleg meang-ang di nambattanan ni kabunyan niya puyek. Ey hi-gatu kamenettengnged idan etan ni eleg mengullug nan Apu Dios.

3 Ma-nu tep emin itsun nunman, anin ni hi-gamin Jews ey impahding tayudda etan lawah ni wadad nemnem tayu niyadda etan kapambebn-gangin pinpinhed ni annel tayu. Et humman hu, gullat et nannana-ud ni kastiguen daitsun Apu Dios, heniddan edum ni eleg mengullug.

4 Nem anin ni hanniman et et-eteng hu hemek Apu Dios ni hi-gatsu niya et-eteng hu impem-inhed tun hi-gatsu.

5 Et mukun henin itsu netey tep ya eleg tayu pangulugan nan Jesus Christo, nem henin itsu nekitagu mewan eman ni nenaguan Apu Dios ni

hi-gatu ma-lat eleg itsu law mekastigu. Huyya keang-angan tu e nehelakniban itsu tep ya binabbal tu.

⁶ Beken ni itsu nekitegun ebuh nan Christo, nem inla-kam daitsun Apu Dios di kelebbengan Jesus ni man-ap-apud kabunyan.

⁷ Impahding tu emin huyyan pengippeang-angan tun et-eteng ni hemek tu niya binabbal tun ingganah ni hi-gatsun neiegi law nan Jesus Christo.

⁸ Hinelakniban daitsun Apu Dios eman ni nengulugan tayu tep et-eteng ni hemek tu niya binabbal tun hi-gatsu. Tep endi kabaelan tayun menellaknib ni annel tayu. Huyyan nehelakniban tayu ey kamelpun Apu Dios ni ebuh,

⁹ beken ni gapuh ni kayyaggud ni tayu kapehding ma-lat endi hakey ni tuun tu ippahhiyya hu nehelakniban tu.

¹⁰ Hi Apu Dios hu nenelaknib ni hi-gatsu gapuh ni tayu kapengullug nan Jesus Christo ma-lat ipahding tayu kayyaggud, tep humman dedan hu ninemnem Apu Dios et han maweda emin.

Beken law ni ebuh ida hu Jews ni kabaddangin Apu Dios, nem anin ida dama law ni Gentiles

¹¹ Nemnem yu e Gentiles kayu dedan eman ni neiungngaan yu, ey gapu tep eleg kayu makugit ey dakeyu kapippihuladdan Jews. Nem ya kakulugan tu ey ya kapampekuggisi ey malkan annel ni ebuh.

¹² Ya lan nunman ni eleg kayu ni mangulug ey endi yu neiegian nan Jesus Christo. Ey eleg kayu maila-kam di panyaggudan idan Jews ni pinilin Apu Dios ni tuu tu niya eleg kayu maila-kam di

impakulug Apu Dios ni pehding tuddan tuu tu. Et humman hu, yan nunman ey endi inna-nu yun menellakniban, tep eleg yu ni amta hi Apu Dios.

¹³ Nem yan nunya ey beken law hanniman tep neiegi kayun Jesus Christo. Neidawwi kayu lan Apu Dios, nem nekidagyum kayu law ni hi-gatu tep ya nengiketeyan Jesus Christo di krus ni liwat tayu.

¹⁴ Hi Jesus hu nengidagyum ni hi-gamin Jews ni hi-gayun Gentiles, et hakey itsu law ni pamilyah, tep ingkal tu hu neihenin nengappil ni hi-gatsu et eleg itsu law mambubuhulan.

¹⁵ Pinappel Jesus eman ni neteyyan tu hu pengu-unnuudan min Jews ni Tugun et endi law hu kapambabaklangin Jews niyadda Gentiles ma-lat hi-gatu law hu kullugen tayun emin, et mandadagyum itsu et luminggеп itsun emin.

¹⁶ Ey gapuh ni neteyyan nan Jesus di krus ey eleg itsu law mambubuhul, nem man-unnuud itsu et mangkakahhakey itsun emin ni mekidagyum nan Apu Dios.

¹⁷ Immali et ituttuddu tu hu pekiddagyuman emin ni tuu nan hi Apu Dios. Beken law ni hi-gamin Jews ni ebuh hu kameibbillang ni tuu tu, nem anin ni hi-gayun Gentiles e neidawwi lan nunman ni hi-gatu.

¹⁸ Gapuh ni nengulugan tayun Jesus Christo ey dammutun mandasal itsun emin nan Apu Dios tep baddangan daitsun Ispirituh tu.

¹⁹ Et humman hu, beken law ni endi yu neibilangan nan Apu Dios, nem neibilang kayun tuu tu tep nengulug kayu. Heni kayuddan edum yun kamengullug ni neibilang ni tuun Apu Dios.

20 Ya neihakkeyan tayun Apu Dios ey neielig di baley e hi Jesus Christo hu kamei-ellig ni pegnad tayu. Yadda kaituttuddun apostles niyadda prophets hu kamei-ellig ni neituun etan di pegnad e hi Christo.

21 Hi Apu Jesus hu mengikkahhakey ni emin ni kamengullug, et hi-gada hu kayyaggud ni panhadan Apu Dios tep ya neidagyuman dan hi-gatu.

22 Kayu law kamengullug ni hi-gatu, et humman hu meibbillang kayu daman panha-adan Apu Dios tep wada Ispirituh tun hi-gatsun emin.

3

Ya ngunun Paul ey ya mengituttudduddan Gentiles ni meippanggep nan Jesus Christo

1 Et mukun hi-gak e hi Paul e neikelabut tep ya nakka pengituttudduin meippanggep nan Jesus ni hi-gayun Gentiles ey nanengtun dakeyu kaiddasali.

2 Inamtok et dingngel yu e gapuh ni binabbal Apu Dios ey indinel tu huuyan ngunuk ni panyagudan yu.

3 Ya etan eleg maipeamtan nunman ni planuh Apu Dios ni meippahding ey hi-gak hu nengipeamtaan tu et pakitudek ku edum eyad tudek kun hi-gayu.

4 Et hedin bidbiden yu, ey amtaen yu humman ni inamtok ni eleg meamtan nunman meippanggep nan Jesus Christo.

5 Eleg peamtan Apu Dios idan tuun nunman, nem impeamta law ni Ispirituh tuddan apostles tu et yadda prophets tu.

6 Heninnuy hu planuh tu: Beken ni hi-gamin Jews ni ebuh hu memeltan ni kayyaggud ni kamelpun Apu Dios, nem anin ni hi-gayu daman Gentiles. Neibilang kayu dama law ni u-ungnga tu, tep inebulut yu hu neituttuddu meippanggep nan Jesus Christo et heni hi-gatsun emin law hu annel tun meilla-kam di impakulug Apu Dios ni pehding tun panyaggudan tayu, gapuh nan Jesus Christo.

7 Ey gapuh ni kakinayyaggud Apu Dios, ey pinutuk tuwak ni mengippeamtan meippanggep nunyan planuh tu. Et gapuh ni et-eteng ni kabaelan tu ey indawat tu kabaelan kun mengip-pahding nunyan ngunuk.

8 Hi-gak hu kebabbaahan ni emin ni tuun Apu Dios, nem ay hi-gak hu pinutuk tun men-gituttudduddan Gentiles etan ni meippanggep ni et-eteng ni panyaggudan tayun wadan Jesus Christo. Humman ni panyaggudan ey endi tu kei-ingngehan.

9 Pinutuk tuwak mewan ni mengippeamtad-dan katutuuun inna-nun pehding Apu Dios e nanletun emin, ni mengippeamnun planuh tun eleg tu peamtan eman ni laputu, ingganah nunya.

10 Huyyan implanuh Apu Dios ni hi-gatsun kamengullug hu kamengippeamtaddan ap-apuddan anghel et yadda ap-apun eleg meang-ang, kayyaggud niya lawah, e nekallaing hi Apu Dios. Ya keang-angan tu ey ya etan kamekapkapyan hi-gatsun kamengullug.

11 Huyya dedan hu ninemnem tun nunman ni meippanggep, et hi Jesus Christo e Apu tayu hu

nengipeamnuan tu.

¹² Et yan nunya law ey netuled itsun mandasal nan hi Apu Dios, tep itsu kamedinnel ni ebbulutен tu dasal tayu tep ya tayu kapengullug nan Jesus.

¹³ Et humman hu, entan kedismayah yu tep nakka manlelehhan ma-lat panyaggudan yu et matbal kayulli.

Ya et-eteng ni impeminhed nan Jesus Christo ni hi-gatsun tuu tu

¹⁴⁻¹⁵ Hedin ninemnem ku kalinaing Ama Apu Dios e namyuh ni emin ni pamilyah ni wadad kabunyan et yad puyek, ey nakka mandasal ni pandeyyaw kun hi-gatu.

¹⁶ Nakka ibbagad dasal kun Apu Dios e meippuu di et-eteng ni kabaelan tu, ey pe-let ni Ispirituh tu hu nemnem yu,

¹⁷ niya wadan kenayun hi Jesus di nemnem yu, tep ya yuka pengullug ni hi-gatu. Ey nakka iddasal e emin itsu ey meihhammad hu impeminhed tayun edum tayun tuu,

¹⁸ ma-lat hi-gayudtan niyaddan emin hu pinilin Apu Dios ni tuu tu ey ewwatan tayu hu et-eteng ni impeminhed nan Jesus Christo ni hi-gatsu.

¹⁹ Anin kulang hu nemnem tayun man-ewwat nunman ni impeminhed tun hi-gatsu, nem nakka iddasal e lektat tu et anhan ey ya elaw tayu ey mei-inggeh di elaw Apu Dios e endi tu pangkullangan.

²⁰ Hi Apu Dios hu kamedeyyaw, tep et-eteng kabaelan tun memaddang ni hi-gatsu et tuka

iddawat hu nehuluk nem ya ninemnem tayun
ibbagan hi-gatud dasal tayu.

²¹ Hi-gatsun emin ni kamengullug, idaydayaw
tayun ingganah hi Apu Dios, tep ya impahding
Jesus Christo. Amen.

4

*Emin itsun kamengullug nan Jesus ey mahapul
ni man-uunnud hu nemnem tayu*

¹ Hi-gak e hi agi yun neikelabut tep ya nakka
penituttudduin meippanggep nan Apu tayun hi
Jesus Christo, ey pinhed ku et anhan ni mei-
ingngeh hu elaw yud pinhed Apu Dios, tep
humman gaputun nemutukan daitsu.

² Ya kayyaggud ni pehding yu ey pebabah yu
annel yu niya pan-an-anus kayu. Ey mahapul
ni kabbabal kayun kenayun. Hedin wada nan-
hahallaan yu, pan-inhuhulug kayu, tep humman
elaw ni man-impipinched.

³ Ipahding tayu hu kabaelan tayu et mannanan-
neng hu panhahakkeyan tayu et melinggep itsun
emin, tep wada Ispirituh Apu Dios ni hi-gatsu.

⁴ Hi-gatsun emin ni kamengullug ey itsu
kameibbillang ni henin hakey ni annel, henin
Ispirituh Apu Dios e hakey ni ebuh. Hakey dama
etan tayu kanemnemneman lawwan tayullin
hakey ni aggew e yad kad-an Apu Dios di kabun-
yan, tep humman gaputun daitsu nemutukan ni
pantu-u tu.

⁵ Ey hakey ni ebuh hu Apu tayu e hi Jesus,
ey hi-gatun ebuh hu tayu kakulluga, niya emin

itsu ey hakey ni ebuh hu elaw ni nengipeangangan tayun nengulugan tayu, e humman hu nampebenyagan tayu.

⁶ Hakey ni ebuh hi Apu Dios e Ametayun emin ni kamengullug. Hi-gatu keta-ta-geyyan ni emin, hi-gatu nangnged ni emin niya wadan hi-gatsun emin, tep wada Ispirituh tun hi-gatsun kamengullug.

⁷ Nem hedin ya meippanggep ni kabaelan tayun kamengullug ey nambakbaklang hu indawat Jesus Christo ni hi-gatsu.

⁸ Makulug huyya tep wada dedan impatudek Apu Dios ni kantuy “Yan nambangngadan tud kabunyan eman ni netagwan tu ey impeang-ang tu e naka-apput tudda buhul tu e hi Satanas niyadda dimonyoh et henidda law balud tu. Ey indawat tuddan tuu tu hu nambakbaklang ni kabaelan da.”

⁹ Ey gapuh tep kantuy ‘nambangngad di kabunyan,’ ey meewwatan e immalid puyek et han mambangngad.

¹⁰ Ya etan immalidya ey hi-gatu hu nambangngad di kabunyan et hi-gatu law keta-ta-geyyan ni emin ma-lat meamta e hi-gatu hu nangnged ni emin.

¹¹ Et hi-gatu hu nalpuan ni nambakbaklang ni kabaelan ni indawat tuddan kamengullug, ya kabaelan ni man-apostle niya manprophet, ya kabaelan ni mengewwis idan tuun mengullug nan Jesus, ya kabaelan ni mengippaptek idan kamengullug niya kabaelan ni mantuttuddun meippanggep nan Apu Dios.

¹² Huyyaddan kabaelan ey indawat tun

hi-gatsun kamengullug ma-lat han-ipahding tayudda etan ngunun keiddeyyawan Apu Dios niya ma-lat hi-gatsun emin ni kamengullug ni kameibbillang ni henri annel Jesus ey meihhammad ni peteg hu tayu kapengullug.

¹³ Et lektattuy man-iingngeh hu neihammadan ni tayu kapengullug niya peka-amtaen tayullin emin hi Jesus e U-ungangan Apu Dios ey mei-ingngeh hu elaw tayun hi-gatu.

¹⁴ Tep lawah hu henri itsu u-ungangan nelakah ni medinni e hedin wada immalin mantuttuddun hin-appil, ni kinulug tayu anin ni neihla hu daka ituttuddu.

¹⁵ Nem ya kayyaggud et ey ebuh ida hu neiptek ni kameituttuddun e-ehhelen tayuddan edum tayu tep ya impeminhed tayun hi-gada, et meitultuluy ni umyaggud hu elaw tayun emin et meiingngeh di elaw Jesus Christo e henri ulu tayun emin ni kamengullug.

¹⁶ Hi-gatu hu kakelpuin emin ni biyag niya kabaelan tayu, tep hi-gatu hu henri ulu tayu. Et humman hu, emin itsun henri nambakbaklang ni parteh ni annel tu ey ippahding tayu hu neidinel ni hi-gatsun ngunu, et man-imbabaddang itsu gapuh ni impeminhed et meihammad hu tayu kapengullug.

*Yadda nengulug nan Jesus ey mahapul ni
mebaluhan hu elaw da*

¹⁷ Huyya e-helen kun hi-gayu: Ya pinhed Apu Jesus ey entan tu law iu-unnu di elaw idan eleg mengullug, tep neihla daka pannemnem,

18 et mukun eleg da han-awat hu elaw Apu Dios ey endi biyag dan kamelpun hi-gatu. Tep eleg da amta hi Apu Dios niya kahing ida.

19 Endi hu daka ikkapyan baing da ey lawah emin hu wadad nemnem da, et humman hu daka illaput ni mengippahding ni kumpulmih ni lawah.

20 Nem hin-appil law hu elaw ni inedal yun nengabulutan yun Jesus Christo.

21 Tep inedal yu et u-unnuuden yu hu makulug ni kayyaggud ni elaw tu.

22 Lawah hu elaw yun nunman et han kayu mangulug. Et humman hu, mahapul law ni iwwalleng yu humman ni elaw. Tep yan nunman ey neala ni inu-unnuud yu hu pinhed yu, ey humman kaumbahbah ni neitu-wan yu.

23 Et mahapul law ni ya kayyaggud hu wadad nemnem yu niya kayyaggud hu elaw yu.

24 Em, mahapul law ni ya baluh ni elaw ni dinwat yun Apu Dios ni henin elaw tu hu u-unnuud yu et peang-ang yu hu kakinayyaggud tu ma-lat hi-gatu hu peamleng yu.

25 Emin itsu law ey mahapul ni eleg itsu manittekk, nem ya makulug hu e-helen tayun edum tayu, tep emin itsu law ni kamengullug ey itsu kameibbillang ni hakey ni annel Jesus.

26 Hedin wada binungetan yu, ang-ang yu et beken humman ni umhulun ni panliwwatan yu. Entan tu pangpanglaw hu bunget yu,

27 tep meidwatan hi Satanas ni wayah ni meneul ni hi-gayun manliwwat.

28 Hedin wada matekew ni hi-gayu, mahapul ni isiked tu et mangngunu kumaddan ni

kakkayyaggud ni ngunun pambiyagan tu, ma-lat wada inna-nu tun umbaddang idan newetwet.

²⁹ Helipat-iyu mewan et hedin mekihuhhum-mangan kayu, ey ya kayyaggud hu ene-ehhel yu ma-lat wada ibbaddang tu etan ni tuun mengngel.

³⁰ Ey entan tu pealmet hu Ispirituh Apu Dios ni wadan hi-gayu, tep winedan Apu Dios hu Ispirituh tun hi-gatsun henimalka tayun tuu tu, ey ya kaweda tun hi-gatsu keang-angan tun pekaggibbuhen tullin hakey ni aggew hu nehelakniban tayu.

³¹ Entan tu tettengedi hedin wada nanhahallaan yu, entan bubbunget yu, ey beken ni ya itek hu ehel yu meippanggep ni edum yu, ey entan pan-impihul yu niya entan pan-imbabalaw yu.

³² Nem ya kayyaggud ey kabbabbal kayu, man-inhehmek kayu niya man-impepesinsah kayu hedin wada nanhahallaan yu henin nemesinsahan Apu Dios ni liwat tayu tep ya impahding Jesus Christo.

5

Ya engeenget niya kawwalwal ey nambaklang, henin kayyaggud niya lawah ni elaw e nambaklang idan peteg

¹ Neibilang kayu law ni u-ungngan Apu Dios ni nakappinhed tu, et humman hu mahapul ni ippahding tayu kabaelan tayu et iu-unnuh tayud elaw ni pinhed tu.

² Mahapul ni man-impihul kayu henin impeminhed Jesus ni hi-gatsu et iketey tu hu

liwat tayu. Huyyan impahding tu ey impeamleng tu hi Apu Dios tep heni mebanglun neiappit ni hi-gatu.

³ Ey hi-gayun kameibbillang law ni tuun Apu Dios, ey ang-ang yu et beken ni ya lawah hu pehpehding yu henin makibii winu makilaki, ya ameh niya linggeman ni kaumbebngang. Entan tu ipahding ida huyya, ma-lat endi an me-me-hel ni hi-gayun hipan lawah.

⁴ Ey beken ida etan lawah niya endi silbitu hu yu enung-ungbalen niya entan tu halmani huhhuggut. Ya kayyaggud ey manpasalamat itsun Apu Dios gapuh ni kakinayyaggud tu.

⁵ E-helen ku mewan ni hi-gayu e makulug ni yadda makibii winu makilaki, yadda nangkabn-gang, niyadda maegum ey eleg ida meilla-kam di nan-ap-apuan di Apu Dios nan Jesus Christo. Ya kangkun agum ey humman hakey ni elaw ni kapenaydayaw ni beken ni makulug ni dios.

⁶ Entan kaheul yudda etan ni tuun kanday beken ni lawah ida huyya, tep nemahhig bunget Apu Dios idan mengippahding ni heniddan nunyan liwat et kastiguen tudda.

⁷ Et humman hu, entan keie-eddum yuddan nunman ni tuu.

⁸ Yan nunman ey heni kayu wadad engeenget tep ya liwat yu, nem ay yan nunya law ey heni kayu wadad kawwalwal tep nebaliwan hu nemnem yun nengulugan yun Apu Jesus Christo. Et humman hu, mahapul ni kayyaggud hu pehpehding yu henidda etan ni tuun nebaliwan nemnem da.

⁹ Tep ya tuun nebaliwan nemnem tu, ey ya limpiyuh, ya kayyaggud niya neiptek hu tuka pehpehding.

¹⁰ Ey mahapul ni ippahding yu kabaelan yun mengeddal niya mengippahding idan kayyaggud ni kamengippeamleng nan Apu Dios.

¹¹ Entan tu ipahding hu kaippahding idan tuun eleg mabeliwan elaw da, nem ya kayyaggud hu ipahding yu ma-lat mabeingan ida.

¹² Humman idan lawah ni keiddalunuh idan eleg mengullug ni daka pehpehding ey anggebaing ni ung-ungbalen idan kamengullug.

¹³ Nem hedin ibbunget tayudda et peamta tayudda humman ni daka pehpehding, man heniddalli nedilgan di engeenget et wadan amtaen dan lawah ida humman ni daka pehpehding et u-unnuuden da kayyaggud ni elaw.

¹⁴ Humman keibbellinan etan ni neitudek ni kantuy "Hi-gayun nangkeugip, bangun kayu etan di henin neteyyan yu et benangan dakeyun Jesus Christo."

¹⁵ Helipat-i yu et peang-ang yu hu kayyaggud ni elaw ma-lat keang-angan tun nenemneman kayu et beken ni henin kayudda etan ni endi nemnem tun tuu.

¹⁶ Illingisi yun mengippahding ni kayyaggud, tep nemahhig e lawah hu kamekapkapyan nunya.

¹⁷ Et humman hu, beken ni neala ni impahding hu pehding, nem mahapul ni nemnemen yu et amtaen yu hu pinhed Apu Dios ni pehding yu.

¹⁸ Entan pambuteng yu, tep humman umhulun ni panliwutan. Nem idinel yu hu Ispirituh Apu Dios et hi-gatu mengekkenneng ni pehding yu.

19 Ya kayyaggud kumaddan ni pehding yu ey ia-appeh yudda hu Psalms niyadda edum ni a-appeh idan kamengullug ni pandeyyaw yun Apu Dios. Ey pannananeng yun hi-gatu daydayawen yud a-appeh yud nemnem yu.

20 Ey mahapul ni mansalamat kayun Ama tayu hi Apu Dios di emin ni mekapkapy a pedellan yud ngadan Apu tayu e hi Jesus Christo.

21 Mahapul ni man-u-uunnud kayu, tep humman keang-angan tun tayu kadaydayawa hi Jesus Christo.

Ya tugun ni mahapul ni u-unnuuden idan nampengahwan bii

22 Hi-gayuddan bibi-in nampengahwa, ey u-unnuud yu ahwa yu henin yuka pengu-unnuudin Apu tayu e hi Jesus Christo.

23 Ey hi-gayun lalakki hu lebbeng tun mengipappangulun ahwa yu henin Jesus Christo e hi-gatu kamengipappangnguluddan kamengullug ni kameibbillang ni henin annel tun hinelakniban tu.

24 Et humman hu, hi-gayuddan bibi-i, mahapul ni u-unnuuden yu hu ahwa yu, henin hi-gatsun kamengullug e hi Jesus Christo hu tayu kau-unnuda.

Ya tugun ni mahapul ni u-unnuuden idan lalakkin nampengahwa

25 Hi-gayudda daman lalakkin nampengahwa, peang-ang yu hu impeminhed yun ahwa yu henin nengipeang-angan Jesus Christo ni impeminhed tun hi-gatsun kamengullug, e ingkatey tu hu panyaggudan tayu.

26 Pinhed tun mambalin itsun kayyaggud di hinanggan Apu Dios tep humman neipahding eman ni nengulugan tayun ehel tu et pebenyag itsu.

27 Huyya impahding tu ma-lat hi-gatsun kamengullug ni kameibbillang ni ahwan Christo ey kakkayyaggud itsu e endi liwat tayud hinanga tu.

28-30 Humman ni elaw ni impeminhed Jesus idan kamengullug hu pengiu-unnu dan ni lakin peminhed tun ahwa tu. Tep ya laki, hedin inahwa tu hu bii ey henin hakey law hu annel da. Endi tuun anggebe-hel tu hu annel tu, nem tuka ippaptek. Et humman hu, hedin kaibbillang ni lakin annel tu dama law hu annel ni ahwa tu, man mahapul ni ipapaptek tu humman ni ahwa tu, henin Jesus e tuka paka-ippaptek ida kamengullug ni kameibbillang ni annel tu.

31 Huyyan kapan-addumin laki niya bii ey hi Apu Dios hu nengipanghel, e kamei-unnu dan di impaitudek tun kantuy “Ya laki ey hi-yanen tu ammed tu et man-addum idan ahwa tu et henidda law hakey ni annel.” *

32 Neligat ni meewwatan huyya, nem ya kei-elligan tu, ey ya meippanggep nan hi Jesus et hi-gatsun kamengullug ni kameibbillang ni annel tu.

33 Nem ya pinhed daman nunyan e-helen, ey hi-gatsun lalakki, e mahapul ni pinheden tayu hu ahwa tayu, henin impeminhed tayun annel tayu. Hi-gayu damaddan bibi-i, ey mahapul ni lispituh yu ahwa yu.

---

* **5:31 5:31** Genesis 2:24

6

Ya tugun ni mahapul ni u-unnuden idan u-ungnga et yadda ammed da

¹ Hi-gayuddan u-ungnga, u-un nud yudda a-ammed yu, tep humman hu lebbeng tun pehding idan kamengullug nan Apu Jesus.

² Tep intugun Apu Dios e kantuy “U-un nud yu hi ameyun ineyu.” * Huyya nemangulun tugun tun wada impakulug tun panyaggudan idan mengu-un nud nunyan tugun.

³ Kantud impakulug tuy “Kayyaggud ali meip-pahding ni hi-gayu, ey metu-tuan kayud puyek hedin u-un nud yu huyyan tugun.”

⁴ Hi-gayuddan a-ammed da, entan tudda pabunget hu u-ungnga yun penuggunan yun hi-gada, nem tuttuddui yuddan elaw ni kamengullug ey itugun yu etan pinhed Apu tayun ittugun yu.

Ya tugun ni mahapul ni u-un nud idan himbut ni yadda apu da

⁵ Hi-gayuddan himbut, peka-u-un nud yudda ap-apu yud puyek ma-lat peamleng yudda e hen ihi Jesus Christo hu yuka ingungngunnui.

⁶⁻⁷ Entan tu peang-ang-ang e mahlu kayun ebuh hedin wada ap-apu yun menang-ang-ang ni hi-gayu, et kayu petebbatebbal. Nem ya pengu-un nud yun hi-gada ey mahapul ni melpud puhu yu, tep humman hu pinhed Apu Dios ni pehding yu. Tep kamei-ellig di bega-en dakeyu daman Jesus Christo.

---

* **6:2 6:2** Exodus 20:12; Deut. 5:16

⁸ Tep inamta tayu e wada panyaggudan ni iddawat Apu tayu e hi Jesus idan tuun kayyaggud hu daka pehpehding, yadda himbut niyadda beken.

⁹ Hi-gayudda daman apu da, ipahding yu kayyaggud damaddan himbut yu. Entan tudda tenattakkut, tep emin itsun tuu, himbut winu beken, ey nan-iingeh hu Apu tayu e hi Apu Dios di kabunyan. Ey hedin hi-gatu, man endi tuka pengituppuugin kakinayyaggud tu winu bunget tu. Nem ya tuka panhuwet ey kameippuun di kakapkapyaan tuu.

Ya pehding tayu hedin ippatnan Satanas ni mene-ul ni hi-gatsu ma-lat eleg itsu manliwat

¹⁰ Ya manggillig ni e-helen ku, ey idinel yu hi Apu tayu e hi Jesus et ya et-eteng ni kabaelan tun memaddang ni hi-gayu ma-lat maihammad hu yuka pengullug ni hi-gatu.

¹¹ Iusal yun emin hu indawat Apu Dios ni hi-gayun henri penenni yun annel yu ma-lat eleg kayu meapput hedin ippatnan Satanas ni mene-ul ni hi-gayu.

¹² Helipat-i yu, tep yadda buhul tayu, ey beken ni tuu, nem humman ida etan eleg meang-ang ni kaum-idwat ni lawah niya ligat di puyek. Yadda eleg meang-ang ni buhul tayu, ey humman ida dimonyoh niyadda ap-apu dan eleg meang-ang ni wada eyad puyek niyad ahpat di nambattanan eyan puyek niya kabunyan, e et-eteng kabaelan dan mengippahding ni lawah.

¹³ Et humman hu, iusal yun emin hu indawat Apu Dios ni penenni yun annel yu ma-lat hedin

ippatnaddan nunman ni buhul yun mene-ul ni hi-gayu, man eleg kayu meapput, nem apputen yudda hedin ippatna yun emin hu kabaelan yun mengapput ni hi-gada.

¹⁴ Et humman hu, mahapul ni henri kayu sindalun nandaddan ni kenayun ni mekiggubbat. Ya kamei-ellig ni ballikid yu ey ya pengi-ehneng yun makulug ni kameu-un nud. Ey ya kamei-ellig ni ihhani yud pagew yu ey ya pengippahdingan yun kayyaggud.

¹⁵ Ya kamei-ellig ni patut yu ey ya neminhed yun peteg ni mengippeamtan tuttuddun Apu Dios ni kamengippelinggep.

¹⁶ Ey mahapul ni nehammad ni kenayun hu yuka pengullug, tep humman hu kamei-ellig ni happyaw ni ihhani yud haul Satanas e henri kamantetebbel ni ippana tun hi-gatsu.

¹⁷ Idinel yu nehelakniban yud liwat yun menennin hi-gayu, henri etan ni sindalun tuka iddinel hu helmet tun penenni tun ulu tu. Ey pandaddan kayun menghel ni ehel Apu Dios ni penemnem ni Ispirituh tun hi-gayu tep huyya henri ispadah yu.

¹⁸ Anin hipa mekapkapyan hi-gayu, et idinel tayu Ispirituh Apu Dios ni memaddang ni hi-gatsud pandasalan tayu. Pandasal itsun ingganah et baddangan daitsun Apu Dios. Ey entan tu liwwan ni iddasalan ida edum tayun pinili tun tuu tu.

¹⁹ Idasali yuwak dama ma-lat peamtan Apu Dios hu e-helen kun nak pengituttudduan ni meippanggep nan Apu tayu, niya ma-lat eggak

tumekut, nem umtuleddak ni mengituttuddun nunyan panyaggudan ni eleg meamtan nunman.

20 Ya nakka pengituttudduin meippanggep nan Jesus hu gaputun nebangkilingannak eyad kalebut. Nem anin, idasali yuwak ma-lat eggak tumekut ni mantuttudu, tep humman hu ngunuk ni indawat Apu tayu e hi Jesus ni hi-gak.

21-22 Ittu-dak kudtan hi Taykikus e hakey ni nakappinhed tayun agi tayu niya kayyaggud ni bega-en Jesus et hi-gatu hu menghel ni hi-gayun kamekapkapyan hi-gak niyadda edum kudya, niya ma-lat petuled dakeyu.

23 Kaegiegi, ya dasal ku ey hi Ama e hi Apu Dios et hi Apu Jesus Christo ey pelinggep dakeyu niya ihammad da yuka pengullug ma-lat mannananeng hu yuka pan-impipinhedi.

24 Niya nakka iddasal e mewedda hu binabbal Apu Dios ni hi-gayun emin ni nehammad hu impeminhed tun Apu Jesus Christo.

Kallahan, Keley-i

Kallahan, Keley-i: Ya ehel apu Dios Bible

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Antipolo Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files
dated 3 May 2025

3593303a-80c2-56e4-90b2-f4bfea2fd2a6